

HP vuonna 1954.

"We are such stuff  
As dreams are made on,  
and our little life  
Is rounded with a sleep."

- Will. Shakespeare, The Tempest, IV, 1.

Heikki Kaukoranta

**Modernin sarjakuvan merkittävimpiin tekijöihin lukeutuva Hugo Pratt kuoli syöpään 20. päivänä elokuuta Sveitsissä, lähellä Lausannea, jossa oli asunut elämänsä viime vuodet, suuren kirjastonsa ympäröimänä.**

Pratt oli sarjakuvantekijä nuoresta saakka. Hän työskenteli uransa aikana monissa maissa ja laati mittavan määrän lukuisissa lehdissä ilmestyneitä tarinoita. Monet niistä ovat ilmestyneet myöhemmin kirjan muodossa, ja yli kymmenelle kielelle käännettyinä.

Hänen päätyönään on pidetty alun toista kymmentä albumia käsittävää Corto Maltese -saagaa, kuluvan vuosikymmenen kolmelle alkuvuosikymmenelle sijoittuvaa kertomusta merimiehestä, joka on menettänyt aluksensa, ja joka kulkevailla pysyvän omaisuuden taakkaa maailman kaikilla kulmilla tavoittamassa aarteita tai vastaamassa ystävyys-, lojaaliuden, myötätunnon vaatimuksiin.

Pratt syntyi Riminissä Italiassa 15. kesäkuuta 1927... mutta annetaanko postuumi sananvuoro hänelle itselleen.

"Nimi Pratt venetsialainen? Ei, se on brittinimi, siirtynyt esi-isien mukana Pariisiin, kun Stuartit kukistuivat. Perhe köyhtyi kun lähti Englannista, loppu varallisuus haihtui savuna ilmaan Ranskan vallankumouksessa. Isäni, suuri kerskurri, väitti että suku oli aatelinen mutta joutui heittämään tittelit tuleen Bastiljin aukiolla. Perhe siirtyi Lyoniin, köyhtyi lisää, lopulta oltiin suutareita. Kunnes joku – isäni isä – havahtui, kouluttautui opettajaksi, sai päähänsä lähteä Ranskasta ja päätyi vapaamuurariveljien avulla Venetsiaan."

"Äidinpuoleinen isoisäni oli huomattava mies. Murrelyyrikko-jalkojenhoitaja, fašisti, Venetsian fašistisen taistelujärjestön perustaja. Piti itseään etevänä sotateoreetikkona. Ei hullumpi murrelyyrikkona, mutta yksityiselämässään tyystin vailla huumorintajua. Äidinisästä on saattanut olla hyötyä ammatillisessa mielessä: tarinoitani jotkut sivuhenkilöt ovat voineet periä hänen piirteitään."

"Äidinäitini suku tuli 1400 Turkista Muranoon puhaltamaan lasia. Minussa on englantilaista verta, turkkilaista, espanjalaista, ja juutalaistakin."

"Isäni? Sanotaanko, että pidin hänestä, mutta emme ajatelleet asioista samalla tavalla. Hän oli siirtomaavirkamies, häntä elähdyttivät imperialistiset aatteet."

"Kävin koulua Venetsiassa, liikuskelin vanhassa Venetsiassa, joka oli kuin kaupunki kaupungissa, luin lehtiä ja kirjoja, seurustelin itseäni paljon vanhempien kanssa. Kauppiaitten, merenkävijäin, rabbiinien, kiromanttien, lur-



**"On jotakin mikä on minulle tärkeätä: mielikuvituksen seikkailu. Minulla on vielä kyky kuvitella, ja uneksiakin, toisten puolesta."**

Sitten tulivat britit ja buurit. Isäni oli joutunut kiinni ja päätyi leiriin, missä myöhemmin kuolikin. Äiti sai päähänsä, että meidän piti päästä lähemmäs isää. Meidät internettiin ja sijoitettiin sotilas lentokentälle, johon sotavankien omaisia oli koottu. Siellä meitä nukkui, tuttuja ja tuntemattomia, tytöt ja pojat liikkain.."

"Ystävystyin brittien ja eteläafrikkalaisten kanssa. Meitä kohdeltiin sangen hyvin. Ahmed selitti miksi: neekeri on ja pysyy neekerinä, valkoinen on sentään valkoinen vaikka olisi italialainen, ja vielä fašisti."

"Olen myöhemmin miettinyt, miksi pyörin silloin mieluiten englantilaisten lähellä. Niillä oli lehtiä! ja lehdissä oli sarjakuvia!"

"Kun liittoutuneet marssivat Venetsiaan, puin yleni liittoutuneiden asepuvun jonka olin tuonut Afrikasta 1943, ja luikahdin paraatien marssin voittajana Venetsiaan. Isoisäni, fašistikaartin perustaja, sai šokin. Lello-setäni, antifašisti, sitä vastoin riemastui."

"Olin alkanut piirtää varhain. Olin tuonut mukani Afrikasta amerikkalaisia lehtiä, joissa oli Milton Caniffin Riku seikkailuissa sarjakuvia. Kun näin niitä, tiesin että minusta tulee isona sarjakuvantekijä."

"Seikkailu, mitä se on? Seikkailu on jotakin, mikä poikkeaa rutiinista, arjesta. Menin Afrikkaan nuorella iällä, elämäni oli toisennäköistä kuin Italiaan jääneillä ystäväilläni. Ja elokuvat, Hollywood edusti eksotiikkaa. Luin paljon: Alexandre Dumas'ta, Jack Londonia, James Oliver Curwoodia, Edgar Wallacea, Zane Greytä. Ja sarjakuvia: Taika-Jimiä, Tarzania, Timo Terävää, Flash Gordonia, Brick Bradfordia, Prinssi Rohkeaa. Niillä oli italialaiset nimet: Tarzan kulki nimellä Siegfried."

"Kun palasimme Italiaan, etelä oli vapautettu, pohjoinen vielä Saksan hallinnassa. Menin Venetsiaan, elin vähän maan alla, tutustuin ihmisiin joiden kanssa aloitettiin lehti, Asso di Picche. Heitä oli Alberto Ongaro, Mario Faustinielli, Dino Battaglia. Lehti kantoi mukanaan koko amerikkalaisen sarjakuvan nostalgiaa."

"Amerikka, unelmien maanosa. Hollywood, jazz, sarjakuvat. Technicolor-Amerikka, Saturday Evening Post, Norman Rockwellin kansikuvat. Mainokset: Chesterfield, Cadillac, Pontiac. Millainen ikonografia!"

"Italialainen kustantaja, Civita, otti meihin yhteyttä Buenos Airesista ja tarjosi Asso di Picchen porukalle työtä. USAan oli vaikea päästä, pienet kiintiöt. Etelä-Amerikka oli silta: me lähdimme 1949 Buenos Airesiin!"

"Argentiinaan tuli väkeä monista maista. Me maahanmuuttajat pidimme yhtä, annoimme pitkät politiikalle. Me elimme: Kustantamo, Editorial Abril, antoi paljon työtä. Kävin viidakossakin, tapasin intiaaneja."

Pratt on vähällä siirtyä piirtämään Zorroa Dell Comicsille, mutta palaakin sen

sijaan Eurooppaan, tekee töitä kaksi vuotta Englannissa Fleetwaylle, menee sitten Wheelingiin, Länsi-Virginiaan. Elää siellä jorkein aikaa, mutta lähtee Englannin kautta Buenos Airesiin. Tekee töitä pienille kustannustaloille, tapaa mm. Muñozin, Italialaisen Corriere dei Ragazzin toimittaja tekee tarjouksen, HP:n ensimmäiset tarinat ilmestyvät Corrieressa 1962.

Vuonna 1967 HP tapaa genovalaisen Firenze Florenzo Ivaldin, jossa on enemmän sarjakuvaintoillijaa kuin kustantajaa: "Hyvä, tehdään lehti, minä maksan, sinä teet mitä haluat." Syntyy lehti nimeltä Sgt. Kirk. Siinä ilmestyy IIP:n vanhoja tarinoita. Ja uusi: Suolaisen meren balladi.

HP tapaa Luccassa vuonna 1970 Pif Gadget lehden toimittajan Georges Ricun. Sanomme, että loppu on historiaa. IIP siirtyy Vaillant-kustantamon töihin Ranskaan. Ensimmäiset 20-sivuiset Corto Maltese -tarinat ilmestyvät Pif-lehdessä. Muutamaa vuotta myöhemmin IIP siirtyy laajempikaarisiin tarinoin. Corte sconta detta arcana (Corto Maltese Siperiassa) alkaa ilmestyä italialaisessa Linuksessa 1974. Lyhyet tarinat ilmestyvät uusintoina Tintin-lehdessä. Pitkiä tarinoita ilmestyy (Å suivre)-lehdessä, sekä myöhemmin Corto Maltese-lehdessä.

"Luccan kautta tutustuin Ranskaan. Ja ranskalaiskustantajien suurten levikien kautta tulin tunnetuksi Italiassa. Ranska avasi minulle ovet, Ranska antoi minulle yleisön."

"Corto syntyi hyvällä hetkellä. Minulla oli pitkä kokemus piirtäjänä, olin työskennellyt eri puolilla. Oli monien maiden ilmapiiri: oli Venetsia, vähän koominen, vähän traaginen, vähän lumottu, gettojen, turkkilaisten, kabbalan, tarotkorttien Venetsia, oli Afrikka, Amerikka, Espanja, Irlannin legendat, Buenos Airesin tango, Haitin voodoo, Brasilian macumba."

"Kehittelin henkilöä junassa matkalla Genovasta Pariisiin. Ajattelin Corroa, joka minulla oli jo ollut Balladissa. Ajattelin Pandoraakin. Mutta naispuolisen päähenkilön, varsinkin seikkai-

lullisessa tarinassa.. Sorilas, ei. Mutta merenkulkija kävisi. Piirsin renkaan vasempaan korvaan: sen merkki että on oltu kauppalaivoilla ja kierretty Kap Horn."

"Merimies on romanttinen henkilö. Noihin aikoihin Malta saavutti itsenäisyyden: siitä maltalainen. Ja sirten on myös Dashiell Hammettin Maltaan haukka. Etunimi: Conradin henkilöiden etunimet. Ja sana 'corto' viittaa espanjan puhekielessä varkaaseen. Corto, rosvo-utta, Maltese, riippumattomuutta."

"On monta tapaa nähdä 'seikkailu'. Minulle se tulee siitä, mitä olen lukenut, anglosaksisesta kirjallisuudesta, sarjakuvista, ja elokuvista. Olen elänytkin yhdenlaisen seikkailun, sen mitä sota merkitsi, ja ne keskitysleirit."

"On jotakin mikä on minulle tärkeätä: mielikuvituksen seikkailu. Minulla on vielä kyky kuvitella, ja uneksiakin, toisten puolesta."

"Ajattelen, että tänä nykyisenä teknistyneenä aikana joillakin meistä on vielä jäljellä verraton pakotie: mielikuvitus. Ja toivon, että minulla on vielä kykyä tarjota unia, unelmia."

Tarinoihin uppoutuva suomentaja sai työssään havaista tulleen joka kerta johdatelluksi pienestä paikasta pitkälle, ja syville vesille. Ja kiedotuksi, kiehdotuksi, ja lopulta hurmatuksi. Olen miettinyt, miten pysty sanomaan ovatko ne tarittain sukelukset ja lennon kaaret lumonneet enemmän, vai miehen ja naisen lempeä lyhyt viipyminen toinen toisensa katseessa.

Kävin jokin aika sitten Venetsiassa. Olin juuri saanut Corton Venetsia-tarinan suomennoksen valmiiksi, jotenka yritin kuljeksia hieman syrjemmällä ja etsiä paikkoja joita vilahteli tarinassa. Palazzo del Cammello, arabikauppiaiden talo, kreikkalaiset leijonat Arsenalen portin edustalla, ja riimukirjoitukset. Kapella kujalla oli ravintola ja sillä nimikilpi "Corte sconta". Ja talon sisäpiha: "Corte sconta, detta arcana".

Sitä kauttako venetsialainen katoaa, ikäjoiksi, kohti salaperäisiä maita, kohti toisia tarinoita?

Olkkoon Hoo Peen askel kepeä niillä poluilla, joita mies on lähtenyt tallamaan. ●

—Pratt-puheenvuorot vapaasti Claude Mollernin Pratt-haastatteluteoksen (Editions Seghers, 1987) pohjalta HK.

—Hyvän katsauksen Hugo Prattin työhön voi lukea Sarjainfon numerosta 61 (1988).